

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Литвиненко Р. О. Днепро-Донская бабинская культура (источники, ареал, погребальный обряд). *Матеріали та дослідження з археології Східної України*. Л: СЛУ, 2006. № 5. С. 157–187.
2. Литвиненко Р. О. Статеві-вікова диференціація в поховальному обряді бабинських культур. *Матеріали та дослідження з археології Східної України. Від неоліту до киммерійців*. Л: Вид-во СЛУ, 2007. № 7. С. 156–172.
3. Литвиненко Р. О. Культурне коло Бабіне: потенціал гендерних досліджень. *Від палеоліту до козацької України: Анотації Міжнародної конференції до 100-літнього ювілею Дмитра Яковича Телегіна* (Київ, 21–23 листопада 2019 року). Київ: Видавець Олег Філюк, 2019. С. 72–73.
4. Гришук О. М. Жінки в бабинському соціумі. *Донецький археологічний збірник*. 2016. № 20. С. 44–53.
5. Гришук О. М. М'ясна напутня їжа в похованнях Дніпро-Донської бабинської культури. // *Донецький археологічний збірник*. 2018. № 21. С. 17–25.
6. Орловська О. Ю. Ще раз про астрагали в похованнях бабинської культури (ДДБК). *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету*. Том 2 / Ред. кол. Хаджинов І. В. та ін. Вінниця: ДонНУ, 2016. С. 48–52.
7. Епи́махов А. В. Южное Зауралье в эпоху средней бронзы. Челябинск: изд-во Южно-Уральского гос. ун-та, 2002. 170 с.
8. Береснева Н. А. Возрастная и гендерная дифференциация в обществах Южного Урала II тыс. до н.э. (По материалам погребальных памятников): Дис. ... доктора ист. наук. Екатеринбург, 2019. 838 с.
9. Буркова В. Детство у восточно-африканських народів хадза і датога. *Теория моды. Одежда. Тело. Культура*. 2008. Вип. 8. URL: <https://polit.ru/article/2008/09/12/burkova>
10. Литвиненко Р. О. Поховання культурного кола Бабіне з астрагалами. *Древности 2005*. Харків: ХІАО; НМЦ «МД», 2005. С. 74–86.
11. Литвиненко Р. А., Зарайська Н. Р. Курган епохи бронзи у села Запорожець (басейн Кальмиуса, Северо-Восточное Приазовье). *Археологический альманах №14*. Донецьк, 2003. С. 203–232.
12. Романовская М. А. Работы Багаевского отряда. *Археологические открытия 1974 г.* М.: Наука, 1975. С. 127–128.

УДК 327.8(470+571)

СКЛАДОВІ НЕГАТИВНОГО ОБРАЗУ РОСІЇ ЗА КОРДОНОМ

І. І. Мусіюк, І. Г. Паніна

Анотація: У статті розглянуте питання образу держави та його складових, впливу негативних складових збірного образу країн на загальну репрезентацію та, зокрема, висвітлення негативних складових образу Російської Федерації за певними критеріями на прикладі різних міжнародних джерел з використанням соціологічних опитувань. В основу дослідження покладено структурно-функціональний метод, який полягав у дослідженні конкретних складових негативного образу держави, на основі якого був проведений аналіз. У ході дослідження можна дійти до висновку, що образ держави є неоднорічним явищем, яке включає в себе багато показників, зокрема, негативних, які можуть суттєво вплинути на загальний образ того чи іншого суб'єкта міжнародних відносин. Російська Федерація виступає прикладом неоднозначного гравця на міжнародній арені, складові образу якого тільки підсилюють негативне сприйняття щодо держави міжнародною спільнотою.

Ключові слова: образ держави, негативні складові, Російська Федерація, показники.

Поняття образу держави включає в себе різні складові, які в цілому формують загальну картину уявлення про той чи інший суб'єкт. Якщо складові образу держави мають негативне забарвлення або принаймні не відповідають загальноприйнятим нормам, то великою є ймовірність того, що цілісне уявлення про державу також буде негативним. Примітним є той факт, що уявлення про Російську Федерацію на міжнародній арені є складним предметом для дослідження, оскільки його природа неоднозначна і вимагає аналізу чинників, щоб наблизитися до спільного знаменника. Стаття присвячена розгляду саме негативної сторони репрезентації Російської Федерації різними міжнародними інституціями та дослідницькими центрами, включаючи дані соціальних опитувань. На сьогодні особливої актуальності набувають дослідження, які присвячені аналізу різних

компонентів, що формують збірний образ держав, та виявленню певних закономірностей серед цих показників.

Зазначений контекст вимірювання образу країни та його складових різною мірою був висвітлений в роботах А. Махера і Л. Картера [1], Б. Дженес і Е. Малоти [2], Д. Коксала [3] та Д. Це [4], які різною мірою окреслили питання різних складових образу та впливу цих компонентів на сприйняття інших держав. Поняття образу та брендингу держав загалом детально досліджують відомі зарубіжні вчені С. Анхольт [5] та К. Дінні [6] поряд з такими вітчизняними дослідниками, як О. Гарбера [7], О. Євтушенко та І. Присяжненко [8]. На сьогодні гостро актуальними є дослідження негативних складових загального образу Росії з посиланням на аналізи та показники міжнародних аналітичних центрів, оскільки даний аспект є малодослідженим, особливо серед вітчизняних дослідників, і, відповідно, має наукову перспективу.

Метою дослідження є аналіз та висвітлення негативних сторін репрезентації російської дійсності за кордоном на прикладі даних міжнародних центрів та соціальних опитувань задля формування уявлення про слабкі сторони держави.

Образ Росії у світі важко назвати позитивним або нейтральним. Згідно з даними дослідницького інституту Pew Research Center, Росія в цілому не є популярною серед багатьох країн світу і користується все меншою довірою в Європі і США [9]. Негативний міжнародний імідж колишнього глобального лідера часів холодної війни ґрунтовно суперечить очікуванням росіян про те, що президентство Путіна покращує міжнародну репутацію їхньої країни. Даним центром було проведено опитування, за результатами якого з 44 опитаних країн в середньому 43 % негативно ставляться до Росії в порівнянні з 34 % позитивної оцінки [9]. Особливо незадоволеними Росією залишаються американці та європейці. Росія також непопулярна серед громадськості на Близькому Сході, оскільки більше половини опитаних країн ставляться до країни негативно [9]. Аргументація зниження рейтингів Росії на глобальному рівні впирається в невдоволення з приводу неповаги російським урядом особистих свобод свого народу.

Образ держави не є одностороннім, тому для його дослідження потрібно брати за основу певні критерії. Переходячи до досліджень образу Російської Федерації, розгляд варто почати з показника Nation Brand Index, критерії якого будуть взяті за основу для аналізу. Оскільки NBI є найбільш популярним рейтингом за оцінкою престижу держав, не можна обійти стороною питання, яким чином даний показник демонструє Росію. Рейтинг Nation Brand Index був розроблений і запущений Саймоном Анхольтом в 2005 році. З питань національного іміджу автор досі є світовим авторитетом. Anholt-Ipsos Nation Brands Index допомагає урядам, організаціям та підприємствам зрозуміти, виміряти і, врешті-решт, створити міцний національний імідж і репутацію. Він вимірює силу і якість бренду кожної країни за основними критеріями, до яких, насамперед, відносяться експорт, уряд, культура, населення, туризм та інвестиції. Відповідно до прес релізу Ipsos за 2020 рік, в даному рейтингу загалом Росія займає 27 місце [10]. Слабкі позиції країни відзначаються, передусім, з питань управління, забезпечення миру і безпеки та із загальним сприйняттям гостинності.

Якщо оцінити Російську Федерацію, орієнтуючись на критерії NBI, можна дійти до наступних висновків. Як зазначено в дослідженні Trading Economics, економіка Росії є занадто залежною від експорту товарів, а доходи від продажу сирої нафти, нафтопродуктів і природного газу становлять близько половини федерального бюджету Росії [11]. Сильна залежність країни від експорту сировинних товарів робить її вразливою перед тиском рецесії. Незважаючи на деякий спад в період з 2019 по 2020 рік, корисні копалини і паливно-енергетичні продукти досі залишаються основними товарними групами експорту з Росії. Як вказує джерело Soface for trade, на частку експорту припадає близько чверті ВВП, 63 % експорту і 35 % федеральних доходів. Санкції, що обмежують інвестиції і експорт деякого технологічного обладнання в Росію, а також поступове виснаження зрілих родовищ, обмежать видобуток нафти в Росії [12]. Окрім залежності від експорту сировини, в державі спостерігається дефіцит торгових операцій, залежність від зарубіжних технологій, слабка

інфраструктура загалом, що ускладнюється відсутністю інвестицій через недостатню довіру серед інших держав. Більше того, санкції США та Європи перешкоджають укладанню торгівельних угод, розробці морських середовищ та інновацій [12]. На ринку нових технологій частка Росії складає всього лише 0,3 %, в той час як США – 39 %, Японії – 30 %, Німеччині – 16 % [13].

Оцінюючи культуру Російської Федерації, важливим є дослідження центру з культурного і громадського життя Hofstede Insights. Сайт надає інформацію, згідно з якою Росія є країною, в якій власники влади дуже далекі від суспільства, а найбільша країна у світі є надзвичайно централізованою. Росія є колективістською державою, де люди належать до «груп», які піклуються про них в обмін на лояльність [14]. Росіяни звикли недооцінювати свої особисті досягнення, внесок або можливості. Російське суспільство схильне до цинізму і песимізму.

Ще одне дослідження російської культури від U.S. News надає інформацію, згідно з якою держава займає порівняно низьку позицію за показником відкритості до бізнесу і подорожей [15]. За підрахунками, країна є на 100 % бюрократичною та на 80 % корумпованою, що підтверджує популярний міф іноземців про корупцію в Росії. Крім того, уряд фактично повністю ігнорує забезпечення прав людини і захист навколишнього середовища. Триваюча російська кампанія дезінформації на Заході і все більшою мірою на Близькому Сході викликає підозри у міжнародній спільноті і ще більше відштовхує довіру інших країн [16]. Так, незважаючи на всю діяльність м'якої сили Росії, вона не може компенсувати той факт, що світова аудиторія не вважає країну такою, що заслуговує довіри і образу «сили добра» в світі. Без істотної зміни курсу своєї зовнішньої політики культура та м'яка сила Росії залишаться на низьких позиціях.

Для опису Російської Федерації, на жаль, краще підходить термін «імперія зла». В області зовнішньої політики агресія Росії в світі відбивається на образі держави і сприйнятті її з боку інших суб'єктів міжнародних відносин. Західні уряди і організації продовжують критикувати російський уряд за авторитарність і винність в порушеннях прав людини [15]. Анексія Росією Криму в 2014 році і роль, яку вона зіграла в конфлікті в Україні, посилили напруженість у відносинах між Москвою і Заходом, включаючи санкції, введені західними країнами. Занепокоєння міжнародного співтовариства також зосереджено на заклопотаності з приводу передбачуваного втручання уряду Росії в західну політику, включаючи президентські вибори в США в 2016 році.

Згідно з The Global Economy, Російська Федерація демонструє низькі показники ефективності уряду з 1996 по 2019 роки в порівнянні з високим рівнем, який розцінюється в 2,5 балів [17]. Станом на 2019 років Росія має низький, хоч і дещо збільшений в порівнянні з минулими роками показник в 0,15 балів, і займає 77 місце в рейтингу серед країн [17]. За індексом демократії гідним уваги є дослідження Freedom House, згідно з яким політичний режим Російської Федерації характеризується як консолідований авторитарний. Рівень демократії є низьким і становить лише 1,35 з 7 балів в рейтингу [14]. Для Російської Федерації характерні надзвичайний рівень насильства з боку держави проти протестуючих, використання закону про іноземних агентів проти онлайн-активістів, а також посилення державного регулювання Інтернету і контролю над громадською сферою. Володимир Путін, який перебуває при владі вже понад 20 років, почав новий шестирічний президентський термін у травні 2018 року. Його популярність підірвала пенсійна реформа. Ослаблення рейтингів підтримки привело до раптової відставки уряду, включаючи прем'єр-міністра Дмитра Медведєва, в січні 2020 року. У липні 2020 року всенародне голосування ратифікувало конституційні реформи, запропоновані президентом Путіним, хоча досі багатьма дослідниками ставиться під сумнів легітимність їх прийняття. Поправки стосувалися обіцянок збільшення державної підтримки громадян і, що найбільш важливо, зміни, що дозволяють президенту Путіну знову балотуватися на пост президента в 2024 році і залишатися при владі до 2036 року [12].

Оцінюючи людей, які проживають на території Росії, та демографічний стан в країні, іноземні джерела також не надають втішних даних та прогнозів. Говорячи про росіян, джерела повідомляють, що їх негативне ставлення до мігрантів залишається високим і з часом тільки посилюється [18]. Більше половини росіян негативно ставляться до людей з іншою сексуальною орієнтацією. У серпні 2018 року було відзначено зростання ксенофобних настроїв серед росіян, на ґрунті яких зростає кількість злочинів [18]. Стосовно демографії, населення Росії має тенденцію до різкого зниження та становить 145,977,558 осіб станом на 10 березня 2021 року, згідно з даними Організації Об'єднаних Націй, розробленими Worldometer [19], що складає лише 1,87 % від усього населення світу. Крім того, в Росії надзвичайно високий рівень смертності, найчастіше через алкоголізм. Як показують дослідження в галузі туризму від World Economic Forum, Росія займає 39 позицію і демонструє середній показник з туристичного сервісу [20]. Країна поступається субрегіональним і глобальним середнім показникам ділового середовища (92-е місце), безпеки і захищеності (98-е місце) і міжнародної відкритості (123-тє місце). Для образу Росії демографія поряд з туризмом – важливі елементи у відновленні глобального статусу держави. Проте, вище перераховані фактори призводять до того, що за цими показниками Росія має безліч слабких місць, які позначаються на бажанні іноземців переїхати в цю країну і на образі держави як такої.

Закриваючи аналіз за критеріями NBI інвестиціями, World Bank Group відзначає, що криза Covid-19 вплинула на економічні показники російських регіонів. В цілому за перші 9 місяців 2020 року інвестиції в Росії знизилися на 4,1 відсотка, з широкими регіональними відмінностями. Найбільш різко інвестиції знизилися в Приволзькому окрузі (–6,6 %) і на Далекому Сході (–6,5 %) [21].

Розглядаючи негативні складові образу Російської Федерації, в результаті можна помітити, що дослідження NBI від Ipsos загалом відповідають дійсності. В цілому світові рейтинги ставлять державу далеко не на перші позиції, а скоріше на останні, за багатьма показниками. Як вказує The Place Brand Observer, найменший внесок Російська Федерація привносить в процвітання і рівність [22]. Джерело вказує, що згідно з рейтингом Global Soft Power за 2020 рік, компанія Brand Finance ставить Росію на 10-е місце [22]. Вважається, що і Китай, і Росія є країнами, які порушили статус-кво західної ліберальної м'якої сили. Дослідження в галузі економіки, яке надає OECD щодо індексу обмеження торгівлі послугами, показує, що Російська Федерація має проблеми з кількістю дозволів на роботу, виданих іноземним громадянам [23]. Чи не погіршує образ Росії на міжнародній арені той факт, що в державі для отримання дозволу на роботу іноземним громадянам необхідно підтвердити знання російської мови, історії Росії та її основних законів. Заходи щодо забезпечення прозорості регулювання в Росії не відповідають передовій міжнародній етиці. Крім того, згідно з дослідженням, недискримінаційний доступ на ринок державних закупівель надається іноземцям тільки на основі взаємності.

Підбиваючи підсумки аналізу негативних аспектів репрезентації образу Російської Федерації, можна прийти до висновку, що образ держави є багатостороннім явищем, досліджувати яке потрібно посилаючись на різні джерела та оцінюючи його за різними показниками. Негативні складові образу держави можуть суттєво змінити думку про неї інших країн, що призводить до зниження рівня їхньої зацікавленості у відносинах.

Росія в міжнародному сприйнятті залишається консолідованою авторитарною державою, в якій президент продовжує покладатися на авторитарне маніпулювання квазідемократичними інститутами, про що свідчать дані міжнародних дослідницьких центрів і соціальних опитувань. Через нездатність забезпечити ефективний економічний ріст політичний режим стикається з труднощами, а економіка Росії в цілому є сильно залежною від експорту енергоресурсів, що в майбутньому може привести державу до рецесії. Якщо оцінювати Російську Федерацію за показниками Індексу національного бренду, можна дійти до висновку, що на даному етапі країна не є комфортною для іноземних жителів, а, відповідно, має низьку туристичну привабливість.

Аннотация: В статье рассмотрен вопрос образа государства и его составляющих, влияния негативных составляющих собирательного образа стран на общую репрезентацию и, в частности, освещение негативных составляющих образа Российской Федерации по определенным критериям на примере различных международных источников с использованием социологических опросов. В основу исследования положен структурно-функциональный анализ, который заключался в исследовании конкретных составляющих образа государства, на основе которого был проведен анализ. В ходе исследования можно прийти к выводу, что образ государства является неоднозначным явлением, которое включает в себя много показателей, в частности, негативных, которые могут существенно повлиять на общий образ того или иного субъекта международных отношений. Российская Федерация выступает примером неоднозначного игрока на международной арене, составляющие образа которого только усиливают негативное восприятие в отношении государства международным сообществом.

Ключевые слова: образ государства, негативные составляющие, Российская Федерация, показатели.

Abstract. The article examines the issue of the image of the state and its components, the influence of the negative components of the collective image of countries on the overall representation, and, in particular, the coverage of the negative components of the image of the Russian Federation according to certain criteria using the example of various international sources using opinion polls. The structural and functional approach is involved in this study. It encompasses the identification of specific elements of the country's image, on the basis of which the analysis was carried out. In the course of the study, it can be concluded that the image of the state is an ambiguous phenomenon, which includes many indicators, in particular, negative ones, which can significantly affect the general image of a particular subject of international relations. The Russian Federation is an example of an ambiguous player in the international arena, the components of whose image only reinforce the negative perception of the state by the international community.

Key words: the image of the state, negative components, the Russian Federation, indicators.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Maher A., Carter L. The affective and cognitive components of country image: Perceptions of American products in Kuwait. In: *International Marketing Review*. November 2011. PP. 559–579.
2. Jenes B., Malota E. *Measuring Country Image – Theory and Practice*. Corvinus University of Budapest, Marketing and Media Institute. 19 p.
3. Köksal D. Impact of brand and country image on the perception of sustainability in the fashion business. In: *International Journal of Business and Commerce*. 2015. Vol. 5. No. 1. PP. 25–58.
4. Tse D., Lee W. Removing Negative Country Images: Effects of Decomposition, Branding, and Product Experience. In: *Journal of International Marketing*. 1993. Vol. 1. No. 4. PP. 25–48.
5. Anholt S. *Brand New Justice: How Branding Places and Products Can Help the Developing World*, Revised Edition. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, 2005. 173 p.
6. Dinnie K. *Nation branding: Concepts, Issues, Practice*. – 1st Edition. Linacre House, Jordan Hill, Oxford. 2008. 289 p.
7. Гарбера О. Є. Територіальний брендинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності туристичної дестинації. *Ефективна економіка*. 2016. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_10_18 (дата звернення: 26.03.2021).
8. Євтушенко О. Н., Присяжненко І. О. Політологічний вимір концепту «брендинг держави». *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Політологія*. 2014. Т. 236, Вип. 224. С. 33–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2014_236_224_8 (дата звернення: 26.03.2021).
9. Russia's Global Image Negative amid Crisis in Ukraine. *Pew Research Center*. July 9, 2014. URL: <https://www.pewresearch.org/global/2014/07/09/russias-global-image-negative-amid-crisis-in-ukraine/> (last accessed: 26.03.2021).
10. NBI-2020-Press-Release. In: *Ipsos*. October 27, 2020. URL: https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2020-10/nbi_2020-press_release_-2020-10-27-v1_russia-rus_0.pdf (last accessed: 23.03.2021).
11. Russia Exports: Summary. *Trading Economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/russia/exports> (last accessed: 23.03.2021).
12. Russian Federation: Economic Studies. / COFACE: for trade. URL: <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Russian-Federation> (last accessed: 26.03.2021).
13. Загашвили В. Диверсификация российской экономики в условиях санкций. – *Мировая экономика и международные отношения*, 2016. Т. 60. № 6. С. 52–60. URL: https://www.imemo.ru/index.php?page_id=1248&file=https://www.imemo.ru/files/File/magazines/meimo/06_2016/52-60_Zagashvili_.pdf (дата обращения: 26.03.2021).
14. Russia: Nations in Transit 2020/ Freedom House. – URL: <https://freedomhouse.org/country/russia/nations-transit/2020> (last accessed: 26.03.2021).
15. Russia: Best countries. *U.S. News & World Report*. URL: <https://www.usnews.com/news/best-countries/russia> (last accessed: 29.03.2021).

16. Russian Federation: Soft Power. The Soft Power 30. URL: <https://softpower30.com/country/russian-federation/> (last accessed: 22.03.2021).
17. Russia: Government effectiveness. – TheGlobalEconomy.com: Global economy, world economy. – URL: https://www.theglobaleconomy.com/Russia/wb_government_effectiveness/ (last accessed: 22.03.2021).
18. Engel V. How Tolerant Is Russian Society? *Fair Observer*. URL: <https://www.fairobserver.com/region/europe/russia-hate-crime-data-xenophobia-migrants-lgbtq-rights-europe-news-54132/> (last accessed: 29.03.2021).
19. Russia Population (2021). *Worldometer*. URL <https://cutt.ly/lxJ0QoK> (last accessed: 23.03.2021).
20. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019: Travel and Tourism at a Tipping Point. *World Economic Forum*. 2019. 107 p. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf (last accessed: 26.03.2021).
21. Russia's Economy Loses Momentum Amidst Covid-19 Resurgence; Awaits Relief From Vaccine: Russian Economic Report 2020. *World Bank Group*. 2020. URL: <https://cutt.ly/dxJ0gHj> (last accessed: 26.03.2021).
22. Place Brand Rankings and Indices: Overview. *The Place Brand Observer*. URL: <https://placebrandobserver.com/place-brand-rankings-indices/> (last accessed: 26.03.2021).
23. Russian Federation. *OECD Better Life Index*. URL: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/russian-federation/> (last accessed: 26.03.2021).

УДК 327:94(4)

ЩОДО СУТНОСТІ ТА АКТУАЛЬНОСТІ ПРИНЦИПІВ СИСТЕМ ВІДНОСИН ВЕСТФАЛЬСЬКОГО ТИПУ

Ю. Д. Паламарчук, К. І. Мєлєксєцев

Анотація: У статті розглянуто принципи систем Вестфальського типу (Вестфальська та Віденська системи). Аналізуючи Оснабрюцький мирний договір і роботи дослідників, стаття визначає історичну сутність і сучасну актуальність принципів цих систем для сучасних міжнародних відносин.

Ключові слова: Віденський конгрес, Кардинал Ришельє, Оснабрюцька угода, Вестфальський мир

Чи можливо застосовувати принципи систем Вестфальського типу в сучасних міжнародних відносинах? Звідки походять «вестфальські принципи суверенітету»? Чи є актуальним принцип «балансу сил» для новітнього міжнародного права? На ці та інші питання намагаються відповісти дослідники. Розглянувши першоджерела та роботи шановних попередників, спробуємо охарактеризувати генезу, історію, сучасність та майбутні перспективи «вестфальських принципів» міжнародних відносин.

Типово вважається, що перша система міжнародних відносин і наступний «європейський та світовий порядок» були створені після закінчення Тридцятирічної війни (1618–1648 рр.), після підписання так званого Вестфальського мирного договору (Мюнстерська та Оснабрюцька угоди). В результаті була створена так звана «система балансу сил» (згідно з яким єдиної держави-гегемона в системі не існувало, а міжнародне право захищалося через союзи держав проти «порушника», суперечки вирішувалися компромісними обмінами територій), яка базувалася на принципі «raison d'état» (головним чинником у міжнародних відносинах виступав державний інтерес, а не моральні настанови католицької церкви та старих принципів «священної імперії»). Водночас, ідеологи «нового порядку», серед них французький державний діяч Кардинал Ришельє, не забували й про інтереси не лише керівників держави, а й всієї країни. Хоча сам знаний діяч не дожив до повного втілення його планів, він заповідав своєму наступникові, Кардиналу Мазаріні, та королю Луї XIII піклуватися не лише про персону короля, а й про королівство [1]. Слова Ришельє були використані Генрі Кіссінджером та його однодумцями для характеристики «Вестфальської системи» як такої, що ставила в кут державної політики «національні інтереси». Проте багато хто з французів-сучасників Вестфальської системи міг би не погодитися: тоді державні інтереси «Ancien Régime» (дореволюційної королівської Франції з її феодально-становою монархією) вважалися *протилежними* національним. Взагалі,